

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod	8 Gorffennaf 2020
Aelod / Swyddog Arweiniol	Alan Smith - Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio
Awdur yr Adroddiad	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019-20

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Er mwyn dangos llywodraethu da, rhaid i'r Cyngor ddangos ei fod yn cydymffurfio â'r egwyddorion craidd a nodir yn rhifyn y Fframwaith ar gyfer Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (Cymru) 2016. Paratwir y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS) gan ddefnyddio hunanasesiad ac mae'n adrodd ar drefniadau llywodraethu a gwella'r cyngor ar gyfer 2019-20, ynghyd â chynnydd wrth fynd i'r afael â'r camau gwella sydd wedi'u cynnwys yn AGS 2018-19.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'n ofynnol i'r cyngor gynhyrchu AGS fel rhan o'i ddatganiad cyfrifon terfynol yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2018. Mae'r adroddiad yn rhoi cyfle i'r pwyllgor wneud sylwadau ar ddatganiad llywodraethu blynyddol eleni ar wahân i'r Datganiad Cyfrifon. Felly gellir rhoi ystyriaeth ddyledus i hynny.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Mae'r pwyllgor yn adolygu ac yn cymeradwyo'r datganiad llywodraethu blynyddol drafft ar gyfer 2019-20 (Atodiad 1) ac yn monitro'r cynnydd a wnaed ar y cynllun gweithredu o 2018-19.

4. Manylion yr Adroddiad

Datblygwyd AGS 2019-20 (Atodiad 1) trwy berfformio hunanasesiad o drefniadau llywodraethu'r cyngor yn erbyn rhifyn y Fframwaith ar gyfer Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol (Cymru) 2016. Cynhaliwyd hyn gan grŵp swyddogion a oedd yn cynrychioli'r swyddogaethau llywodraethu allweddol o bob rhan o'r cyngor. Cyfeiriodd yr AGS at amryw ffynonellau tystiolaeth fel yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol, adroddiadau rheolydd Allanol a chofrestrau risg.

Mae'r AGS yn tynnu sylw at unrhyw feysydd i'w gwella mewn cynllun gweithredu, y bydd y pwyllgor hwn yn eu monitro i sicrhau ei fod yn cael ei weithredu.

Oherwydd y pandemig coronafirws, mae AGS eleni yn codi mater llywodraethu sylweddol i adlewyrchu'r sefyllfa ddigynsail y bu angen i'r cyngor ymateb iddi lle cafodd sawl cyfarfod cyngor eu canslo oherwydd gofynion pellhau cymdeithasol a orfodwyd gan y llywodraeth. Mae cyfarfodydd y cyngor yn cael eu hadfer yn raddol fel y mae gallu a gallu yn caniatáu o ran gofynion deddfwriaethol e.e. cyfieithiadau cydamserol a chastio gwe byw.

Mae cynnydd yn erbyn cynllun gwella'r flwyddyn flaenorol (Atodiad 2) yn dangos bod pob gweithred wedi gwneud cynnydd gyda champau gweithredu heb eu dwyn ymlaen i gynllun gwella eleni.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol

Er nad yw'r AGS yn cyfrannu'n uniongyrchol at y blaenoriaethau corfforaethol. Mae'n darparu asesiad a sicrwydd ar gyflawni'r cynllun corfforaethol, perfformiad gweithredol ac ariannol y cyngor, trefniadau llywodraethu, ymgysylltu â'r gymuned ac ati sydd i gyd wedi'u hanelu at gyflawni'r blaenoriaethau corfforaethol.

6. Beth fydd cost hyn a beth fydd ei effaith ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o'r Effaith ar Les?

Ddim yn berthnasol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Craffu ac eraill?

Cynhyrchwyd yr AGS gyda mewnbwn gan swyddogion llywodraethu allweddol. Fe'i cyflwynwyd i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth a bydd yn cael ei adolygu gan Archwilo Cymru (Swyddfa Archwilio Cymru gynt) fel rhan o'r archwiliad cyfrifon ariannol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Ddim yn berthnasol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau

Os na weithredir y Cynllun Gwella, bydd gwendidau yn aros yn nhrefniadau llywodraethu'r cyngor, a allai arwain at:

- Adroddiadau rheoliadol niweidiol;
- Defnydd gwael o arian cyhoeddus;
- Methiant i wella meysydd corfforaethol a gwasanaeth allweddol;
- Colli hyder deiliad diddordeb; a
- Effaith andwyol ar enw da'r cyngor.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Ddim yn berthnasol.